

Jerzy Bartmiński, Beata Maksymiuk-Pacek, Katarzyna Prorok

Co zawiera tom *Lubelskie* wydany w serii „Nowego Kolberga”?

W roku 2011 ukazał się tom *Lubelskie* wydany w serii „Nowego Kolberga”. „Nowym Kolbergiem” przyjęto się nazywać serię wydawniczą pn. „Polska Pieśń i Muzyka Ludowa. Źródła i Materiały” (PPiML), publikowaną od roku 1974 przez Instytut Sztuki PAN pod redakcją Ludwika Bielawskiego. Do roku 2012 ukazało się już 17 okazałych woluminów zebranych w 5 tomach, poświęconych kolejno Kujawom, Kaszubom, Warmii i Mazurom, Lubelskiemu i Podlasiu¹. Pomieszczono w nich łącznie 18 955 utworów, więc rozmiarami (tylko rozmiarami, bo nie zasięgiem geograficznym!) „Nowy Kolberg” już prawie dorównuje *Dzieltom wszystkim* Oskara Kolberga (DWOK)².

Kiedy ukazał się pierwszy tom serii, *Kujawy*, wydany przez Polskie Wydawnictwo Muzyczne w roku 1974, zapowiedziano:

[...] wydawnictwo to [...] powinno służyć [...] szerokim rzeszom miłośników polskiego folkloru jako rzetelne, możliwie wyczerpujące, dobrze udokumentowane i przejrzyste opracowane źródło autentycznych pieśni i melodii ludowych z poszczególnych regionów, źródło reprezentatywne dla naszych czasów, podobnie jak dla wieku XIX reprezentatywne jest dzieło Oskara Kolberga³.

1 B. Krzyżaniak, A. Pawlak, L. Jarosław, *Kujawy*, cz. I: *Teksty*, cz. II: *Melodie*, Warszawa 1974; L. Bielawski, A. Mioduchowska, *Kaszuby*, cz. I: *Pieśni obrzędowe*, cz. II: *Pieśni powszechne*, cz. III: *Pieśni powszechne i zawodowe*, Warszawa 1998; B. Krzyżaniak, A. Pawlak, *Warmia i Mazury*, cz. I: *Pieśni doroczne i weselne*, cz. II: *Pieśni balladowe i społeczne*, cz. III: *Pieśni zalotne i miłosne*, cz. IV: *Pieśni rodzinne i taneczne*, cz. V: *Pieśni religijne i popularne*, Warszawa 2002; J. Bartmiński (red.), *Lubelskie*, cz. I: *Pieśni i obrzędy doroczne*, cz. II: *Pieśni i obrzędy rodzinne*, cz. III: *Pieśni i teksty sytuacyjne*, cz. IV: *Pieśni powszechne*, cz. V: *Pieśni stanowe i zawodowe*, Lublin 2011; J. Szymańska, *Podlasie*, cz. I: *Teksty pieśni obrzędowych*, cz. II: *Teksty pieśni powszechnych*, Warszawa 2012.

2 *Kujawy* liczyły 2273 utwory, *Kaszuby* – 2929, *Warmia i Mazury* – 2878, *Lubelskie* – 7340, *Podlasie* – 3535. Cztery tomy serii opierają się głównie na materiałach pochodzących z przeprowadzonej Ogólnopolskiej Akcji Zbierania Folkloru Muzycznego w latach 1950–1954, a najobszerniejszy tom *Lubelskie* także – i nawet w zdecydowanej przewadze – na materiałach Pracowni „Archiwum Etnolingwistyczne” UMCS.

W 57 tomach *Dzieltom wszystkim* Oskara Kolberga znalazło się około 25 000 pieśni (tyle zawiera baza FOLBAS w Pracowni „Archiwum Etnolingwistyczne” UMCS). Jednak DWOK zawiera ponadto zapisy tekstów prozy ludowej, przysłów, zagadek oraz opisy etnograficzne dotyczące kultury materialnej.

3 B. Krzyżaniak, A. Pawlak, J. Lisakowski, *Od Redakcji*, [w:] *Kujawy*, cz. I: *Teksty*, Warszawa 1974, s. 7.

Zapowiedziano też kolejne tomy – *Kaszuby, Kurpie, Podhale, Warmia i Mazury*, ale plan ten jest realizowany w bardzo wolnym tempie i w sposób niejednorodny.

Tom *Lubelskie* (dla odróżnienia od *Lubelskiego* Oskara Kolberga wydanego w latach 1883–1884 będziemy go oznaczać jako *Lubelskie 2011*) został przygotowywany zespołowo przez folklorystów, dialektologów, etnolingwistów i etnomuzykologów UMCS. Prace zbierackie trwały ponad 50 lat, zaczęto je w roku 1960, uczestniczyli w nich pracownicy naukowcy i studenci. Włączono też do niego materiały zebrane przez Muzeum Wsi Lubelskiej i inne instytucje regionalne, także zbiory Instytutu Sztuki PAN. Tom *Lubelskie 2011* zdobył już uznanie specjalistów⁴, to największy – jak dotąd – tom serii PPIML. Jest tak dlatego, że region lubelski (zob. mapa 1) ma wyjątkowo bogate tradycje wokalne-muzyczne, które są podtrzymywane zarówno przez indywidualnych śpiewaków i muzykantów, jak też przez zespoły śpiewacze i kapele.

Publikacja została zaadresowana do szerokiego grona zainteresowanych tradycyjną ludową muzyką i śpiewem, a więc nie tylko do naukowców, badaczy folkloru, etnomuzykologów, etnografów, dialektologów i etnolingwistów, ale przede wszystkim do nauczycieli promujących idee „małych ojczyzn”, do młodzieży doceniającej wagę tradycji i sympatyzującej z ruchem folkowym, do regionalistów działających w towarzystwach regionalnych, instruktorów zespołów folklorystycznych, działaczy zajmujących się kulturą w urzędach gminnych, powiatowych i wojewódzkich i do wszystkich, którzy szukają autentycznych zapisów lokalnego folkloru wokalne-muzycznego.

Zastosowano w nowym *Lubelskiem* funkcjonalny (gatunkowy) układ materiału, taki jakim posłużył się Oskar Kolberg w swoim *Ludzie*⁵. Tom podzielono na sześć części.

Część I obejmuje pieśni związane z obrzędowością doroczną (numery 1–446), mianowicie: Adwentem (15 utworów – w poniższych wyliczeniach podajemy liczbę pieśni głównych, bez wariantów), Wigilią Bożego Narodzenia (9 utworów), *szczo draki* i powinszowania (23 utwory), kolędy bożonarodzeniowe (38 utworów) i noworoczne – w tym życzące dla gospodarzy (20 utworów), dla chłopców i dziewczyn (37 utworów), związane z chodzeniem ze zwierzętami (18 utworów), widowiska bożonarodzeniowe: *dialogi, jasełka, herody, szopka, wesele krakowskie* (10 utworów), w kolejności *kusaki* (17 utworów), pieśni wielkopostne i wielkanocne, *dyngus, gaik, taraton, zelman*,

4 Pozytywne recenzje opublikowali: Donat Niewiadomski (D. Niewiadomski, „*Nowy Kolberg – Lubelskie*”, „Akcent” 2012, nr 1, s. 108–114); Zbigniew Jerzy Przerembski (Z. J. Przerembski, *Nowy Kolberg: czwarta odsłona – Lubelska*, „Etnolingwistyka” 2014, nr 26, s. 192–198); Katarzyna Smyk (K. Smyk, *Dzieło wiekopomne. Lubelskie tomy „Nowego Kolberga”*, „Literatura Ludowa” 2014, nr 3, s. 47–51).

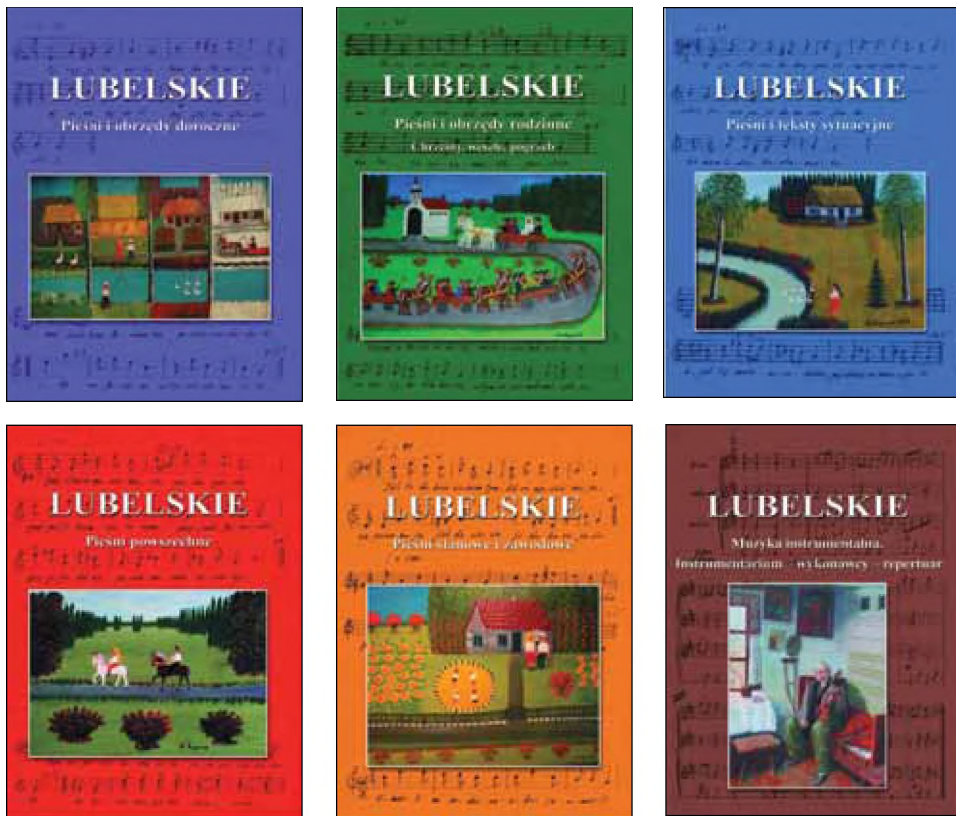
5 Warto dodać, że nie od razu o tym zdecydowano, bo na pewnym etapie pracy rozważano możliwość ułożenia materiału tak jak w pierwszym tomie „Nowego Kolberga”, wydanych w roku 1974 *Kujawach*, w których eksperymentalnie podzielono całość na dwie części, tekstową i muzyczną. Ułożenia materiału wedle podobnych kryteriów (muzycznych, nie tekstowych) podjął się mgr Włodzimierz Dębski, pracy tej jednak nie dokończył. Układ ten okazał się nie tylko bardzo trudny do zastosowania, ale też mniej przyjazny dla odbiorców niemuzykologów (a tych jest więcej). Po wydaniu *Kujaw* redakcja już w następnych tomach serii (*Kaszuby 1997–1998, Warmia i Mazury 2002*) powróciła do całościowego prezentowania tekstów i melodii.

Mapa 1. Województwo lubelskie – podział na gminy (stan na dzień 1 stycznia 1999 roku)

chachulki (34 utwory), pieśni sobótkowe (27 utworów), pieśni żniwne i dożynkowe (51 utworów), pieśni zaduszkowe (8 utworów).

Część II jest związana z obrzędowością rodzinną (numery 447–1850, razem 1404 pieśni): z chrzcinami i pieśniami chrzcinowymi (44 utwory), z weselem – zawiera opisy przebiegu i pieśni weselne lubelskie, zamojskie i chełmskie (787 utworów) oraz przyśpiewki weselne (503 utwory), z pogrzebem – lamentsy i pieśni pogrzebowe (70 utworów).

Część III obejmuje pieśni i teksty sytuacyjne (numery 1851–2867, razem 1017 utworów) i zawiera: kołysanki (94 utwory), folklor dziecięcy – *wyliczanki*, *przywanki*, piosenki dla dzieci (78 utworów), pieśni biesiadne (166 utworów), przyśpiewki taneczne i zabawowe (114 utworów), zawołania na zwierzęta (49 formuł), pieśni i przyśpiewki pasterskie (43 utwory), pieśni żołnierskie, wojenne i historyczne (204 utwory), pieśni obywatelskie i patriotyczne (17 utworów), pieśni nabożne (55 utworów) i pielgrzymkowe (27 utworów), pieśni „za Obrazem” (118 utworów), pieśni o papieżu (20 utworów), pieśni dziadowskie (23 utwory).

Część IV to pieśni powszechne (numery 2868–3981, razem 1114 utworów), mianowicie ballady (56 utworów), pieśni i przyśpiewki zalotne i miłosne (796 utworów), przyśpiewki frywolne, refleksyjne i żartobliwe (262 utwory).

Część V obejmuje pieśni stanowe i zawodowe (numery 3982–4700, razem 719 pieśni) – rodzinne (21 utworów), sieroce (30 utworów), regionalne i etniczne (66 utworów), emigracyjne (6 utworów), zawodowe (34 utwory), myśliwskie (2 utwory), więzienne (14 utworów).

Część VI przynosi 480 zapisów muzyki instrumentalnej, opisy instrumentów muzycznych używanych w regionie lubelskim oraz prezentację wybranych wykonawców (instrumentalistów i kapel).

W sumie w *Lubelskiem* 2011 znalazło się (z wariantami) 7820 zapisów wokalnno-muzycznych oraz przemów, oracji, wyliczanek dziecięcych, zawołań na zwierzęta i melodii instrumentalnych. W pierwszych pięciu częściach podano 4700 utworów (z wariantami 7340, w tym 17 instrumentalnych melodii obrzędowych weselnych), a w części szóstej, muzycznej, 480 zapisów nutowych melodii instrumentalnych. Łącznie jest to 3560 stron dużego formatu.

Całość poprzedzono *Wstępem*, w którym jest mowa o granicach regionu – obecnych i historycznych, o gwarach Lubelszczyzny, o specyfice ludowego języka poetyckiego, także ogólnie o stosunku prezentowanego dzieła do zbiorów Oskara Kolberga. Podano obszerną bibliografię opracowań i źródeł (42 strony)⁶ oraz notę edytorską, ustalającą zasady zapisu tekstów i melodii i normalizującą strukturę artykułów prezentujących poszczególne utwory. Podaje się metrykę zapisu, tekst i melodię, objaśnienia znaczeń słów, komentarze, przypisy, zestawienie wariantów i bibliografię. Do każdej części *Lubelskiego* 2011 jest dołączona płyta CD z oryginalnymi wykonaniami pieśni i melodii instrumentalnych (łącznie 8 płyt).

Tom *Lubelskie* 2011 utrwała tradycyjny repertuar pieśniowy i muzyczny regionu lubelskiego w fazie względnej jeszcze żywotności tradycji ludowej, umieszcza go w kontekście zwyczajowych praktyk, zaopatruje w niezbędną obudowę redaktorską. Przyjęto Kolbergowski model opisu jednostkowych utworów: 1) nagłówek, 2) metryczka, zawierająca informacje, gdzie, kiedy i od kogo zapisano utwór, 3) melodia z podpisanym tekstem, 4) tekst w zapisie półfonetycznym, 5) odredakcyjne objaśnienia trudniejszych form, 6) komentarze wykonawców dotyczące okoliczności wykonywania tekstów, 7) zestawienie wariantów utworu w układzie chronologicznym.

Pytanie, na ile teksty zebrane w *Lubelskiem* 2011 były już wcześniej notowane przez Kolberga, a na ile są nowe? Możemy to wrywkowo sprawdzić na przykładzie pieśni zalotnych i miłosnych oraz weselnych.

Otóż na 470 pieśni zalotnych i miłosnych opublikowanych w *Lubelskiem* 2011 tylko około 160 ma poświadczenia w różnych tomach *Dzieł wszystkich* Oskara Kolberga. Często jedna pieśń ma tam po kilka, a nawet kilkadziesiąt wariantów⁷, co świadczy o jej popularności. Najliczniejsze warianty mają takie pieśni, jak: *W ciemnym lesie ptaszek śpiewa, tam dziewczyna trawkę żęła* (3098A), *Kąpała się Kasia w morzu, pasła koniki we zbożu* (3099B), *Pod borem lipka gorzała, pod nią Kasiénka stojąca* (3112A), *Dołkiem, dziewczyno, dołkiem, co niesiesz pod podółkiem* (3152D), *Kalina w lesie pochylila się, Kasiénka z Jasiénkiem polubiła się* (3154A), *Pragnu oczka, pragnu za dziewczynu ładnu, obiecała, a nie dała chusteczke jedwabno* (3174A), *Koło mego ogródeczka rozkwitąca jabłoneczka* (3175C), *Z tamtej strony młyna rośla jarzębina, spodobała mi się młynarza dziewczyna* (3181A), *Nieszczęśliwe te pokoje gdyśmy siedzieli we dwo-*

6 Pełny zestaw opracowań podała B. Maksymiuk-Pacek w *Bibliografii źródeł i opracowań* (w części I *Lubelskiego* 2011, s. 39–84).

7 Należy jednak zaznaczyć, że jeśli Kolberg w danym tomie umieszczał kilka wariantów jednej pieśni, to zwykle nie przywoływał pełnych tekstów wariantów, a jedynie ich pierwszą lub dwie pierwsze zwrotki, na podstawie których wykazywał wariantywność melodii. W *Lubelskiem* 2011 opublikowane zostały zarówno pełne teksty, jak i melodie kolejnych wariantów.

je (3230A), *Pod zielonym dębem stoi koń kowany, a na tem kuniku Jasieńko kochany* (3242A), *Zielono zasiała, niebiesko jej wzeszło, nie wie moja mama, bez kogo mi tęskno* (3260A) i inne.

Większość pieśni zalotnych i miłosnych opublikowanych w *Lubelskiem* 2011 nie ma poświadczenia u Kolberga. Oto przykład jednej z nich:

*Dziwuj się ludzie ji ja sama sobie,
po czym żem sie, Janku, po czym żem sie, Janku,
spodobała tobie.*

*Spodobałaś mi sie, jakieś żyto żeta,
stajem roli zorał, stajem roli zorał,
tyś sie nie rozgięła.*

*Stajem roli zorał, na drugim sie przyszed,
tyś se wyjmowała, tyś se wyjmowała,
z prawej ręki oset.*

*Dziwuj się ludzie i jo sama sobie,
po czym żem sie Janku, po czym żem sie Janku,
spodobała tobie.*

*Czy po tych koralach, com jich nie nosiła,
czy po roboteńce, czy po roboteńce,
com sie nie leniła.*

*Spodobałaś mi sie po tej pięknej mowie,
żeś umiała nosić, żeś umiała nosić,
wianeczek na głowie. (2994A)*

Czy można mówić o erotykach typowo lubelskich? Analiza porównawcza pokazuje, że pod względem podejmowanych wątków erotyki lubelskie nie różnią się znacząco od erotyków ogólnopolskich. Nic w tym dziwnego, bo temat miłości jest uniwersalny. Ważne jest jednak, jak o tej miłości się mówi. Jeśli idzie o tradycyjny ludowy erotyk to „o miłości mówi [on] wyzbytym pychy językiem starej konwencji, zapomnianym językiem obrazów, paralel, symboli, w którym *zielona łąka* i *szumiący gaj* oznaczają rzeczy najwyklesze w świecie, a równocześnie coś więcej, coś uchwytnego, choć nie do końca określonego. Przy tym – uniwersalnego”⁸.

W „nowych” erotykach lubelskich ten kod paraleliczno-symboliczny jest jeszcze dość bogaty, na przykład zaloty przedstawiane są jako kopanie studzieneczki: *Oj, nie kopaj studzieneczki, nie będziesz pić wody, nie zalicaj sie ty do mnie, bo jesteś za młody* (3050), czy rąbanie przez konika dróżki do dziewczyny: *Rąbaj, koniu, rąbaj, dam ci tatarczanki, wyrąbaj drożynie do mojej kochanki* (3060), a zbliżenie miłosne ukazywane jest jako darowanie chłopcu piórka z białej gąsiki: *Nawróć mi Janku, te moje gąseczki, dam ci ja za to, dam ci ja piórko z tej białej gąseczki* (3022). Rozwój uczucia i otwarcie na nie obrazują zapalające się czereśnie i otwarte okienko: *Zapalały sie wiśnie, czereśnie od słońca, u moji luby, u moji miły okienka. Jedno otwiera, drugie zatwiera, widze*

8 J. Bartmiński, *Jaś koniki poił* (Uwagi o stylu erotyku ludowego), „Teksty” 1974, nr 2, s. 12.

cie, przez to "okienko, moje serdeńko (3041). Utrata dziewictwa symbolizowana jest przez mycie nóżek i wianek pozostawiony na kamieniu: *Nad brzegiem jeziora leżał biały kamień, tam młoda Kasiunia myła nóżki na nim. Gdy nóżki umyła, liczko zrumieniła, a na tym wianek zostawiła (3171)*, a smutek dziewczyny po jego stracie wyraża pochyłona brzezina: *Oj, schyliła sie, schyliła na dole brzyzina, zapłakała, zapłakała nadobna dziewczyna. Zapłakała, zapłakała, żal jej wionka stracić, oj, musisz mie, mój Jasiu, za wionek zapłacić (3185)*. Miłość to także zdrady, rozstania i przeszkody stojące na drodze zakochanych, co obrazuje na przykład ląbędz niemogący przepłynąć doliny: *Płyń ląbędz po dolinie, przepłynąć nie może, kto sie w kim tak szczerze kocha, to sie rozstać nie może (3262)*, czy lot mdlejącego ptaszka: *Lata ptaszek, lata w powietrzu zemglony, powiedz mi, Maniusiu, czegom oddalony? Oddalony jesteś, oj, zaszła przyczyna, tyś chłopak majetny, ja biedna dziewczyna (3352A)*.

Obok pieśni opartych na kodzie symbolicznym w zbiorze „nowych” erotyków lubelskich pojawiają się też utwory niższych lotów, bez wyrafinowanej symboliki, operujące prostym słownictwem, na przykład: *Z tamtej strony "oficyny, jedzie chłopak do dziewczyny. Cało nocke to z nio igrał, a nade dniem to jo wygnał (3162)*, *Nie całuj mnie w gębę, ja twoją nie będę, pocatuj mie w noge, to twojo być moge (3527)*, *Oj, co to za kawaler, co ni ma chałupy, a co to za dziewczyna, co nie daje wina (3472)*. Nie brak też tekstów obscenicznych, jednak w *Lubelskiem 2011* większość z nich została umieszczona nie w dziale pieśni miłosnych, lecz w przyspiewkach frywolnych i żartobliwych, na przykład *Oj, Zosiu moja, Zosiu, nie bede cie prosił, wyprowadze cie w pole, bede cie miętosił (3755B)*, *Ach, mój mocny Boże, żebym był skowronkiem, bujołbym pod niebam, rusoł se "ogónkiem. Całowolbym sobie skowronice w górze, zakładołbym gniazdko w byle jakij dziurze (3721)*, *I tu raz, ji tu dwa, spódniczka mie opadła, jo spódniczke podnie sie i z chłopcem sie "uciesz (3781)*. Duża część pieśni miłosnych znajduje się jeszcze w nieopracowanej części zbiorów Pracowni „Archiwum Etnolingwistyczne” UMCS.

Jeśli idzie o pieśni weselne, które w *Lubelskiem* Kolberga stanowiły prawie 53%, a w *Chełmskiem* nawet 62% całego repertuaru pieśniowego, w naszym *Lubelskiem 2011* stanowią tylko 30% całego repertuaru (dodatkowo przyspiewki – około 16%).

Kolberg zamieścił w 2 tomach poświęconych Lubelszczyźnie 25 opisów obrzędu weselnego. W tomie 16 *Lubelskie* przytoczył opisy 18 wesel (od Zamościa; Rybczewice; Tarnogóra, Izbica; Zamojszczyzna; Biłgoraj; Dzwola; Radecznica; Wierzchownia; od Turobina; Wólka Żółkiewska; Sobieska Wola; Gałęzów; od Lublina; Turka, Zawieprzyce; Milejów, Chojno; Wronów; Osiny, Żyrzyn), tom 33 *Chełmskie* zawiera zaś opisy 7 wesel (z okolic Łosic, Biały; od Kodnia, Piszczaca; od Włodawy; od Sawina; od Puchaczowa; od Chełma; od Pawłowa).

Prezentując obrzęd weselny, Kolberg korzystał zarówno z własnych zapisów terenowych, jak i powoływał się na XIX-wieczne źródła drukowane, m.in. na Klementynę z Tańskich Hoffmanową⁹, Łukasza Gołębiowskiego¹⁰, Kazimierza Wójcickiego¹¹, Józefa

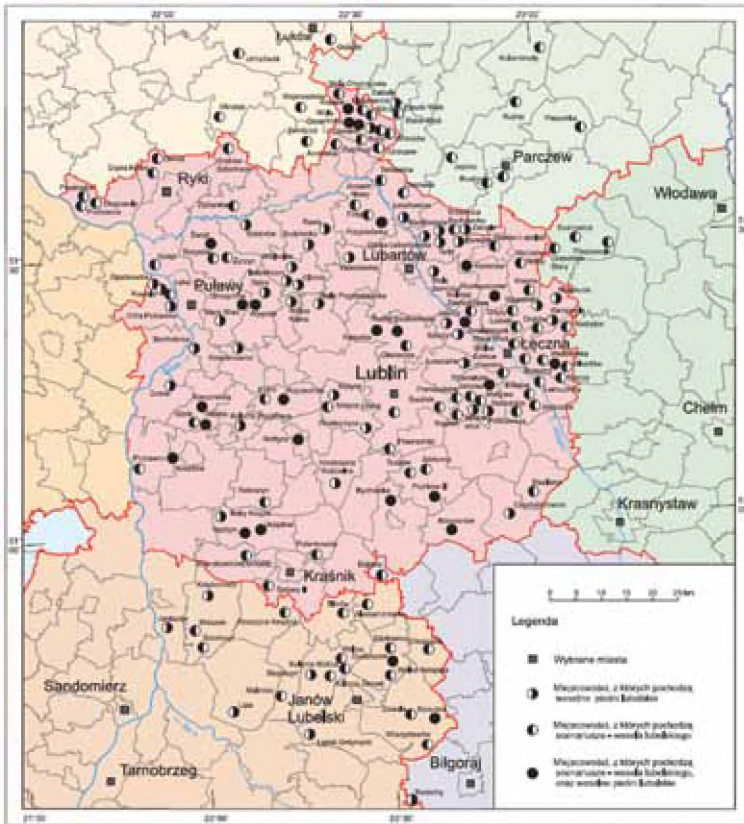
9 K. z Tańskich Hoffmanowa, *Rozrywki dla Dzieci*, 1826 (za DWOK, t. 16: *Lubelskie*, s. 139).

10 Ł. Gołębiowski, *Lud polski, jego zwyczaje i zabobony*, Warszawa 1830 (za DWOK, t. 33: *Chełmskie*, s. 192).

11 K. Wójcicki, *Zarysy domowe III* (wesele od Biały i Łosic, za DWOK, t. 33: *Chełmskie*, s. 192).

Gluzińskiego¹². Odwoływał się też do informacji zawartych w czasopismach, na przykład w „Gazecie Codziennej”¹³ czy też „Księżde Świata”¹⁴.

W *Lubelskiem 2011* opisy obrzędu weselnego znalazły się w dziale *Pieśni i obrzędy rodzinne*. Repertuar weselny został zaprezentowany w dwu częściach: w jednej opisano scenariusze wesel i pieśni towarzyszące ich poszczególnym etapom, w drugiej umieszczono liczne przyspiewki weselne. Pieśni weselne z Lubelszczyzny podzielono na trzy części, wyróżniając: subregion lubelski (obejmujący byłe województwo lubelskie w granicach z lat 1975–1999), zob. mapa nr 2; subregion zamojski (który w latach 1975–1999 stanowił odrębne województwo), zob. mapa nr 3; subregion chełmski (do którego oprócz dawnego województwa chełmskiego z lat 1975–1999 dołączono również południową część byłego województwa białkopodlaskiego po Białą Podlaską), zob. mapa nr 4.

Mapa 2. Wesele lubelskie – siatka miejscowości, z których pochodzą zapisy

12 J. Gluziński, *Archiwum domowe*, Warszawa 1856 (za DWOK, t. 16: *Lubelskie*, s. 134; DWOK, t. 33: *Chełmskie*, s. 341).

13 „Gazeta Codzienna” 1853, nr 241–242 (za DWOK, t. 16: *Lubelskie*, s. 156).

14 „Księżde Świata” 1863, cz. II (za DWOK, t. 33: *Chełmskie*, s. 219).

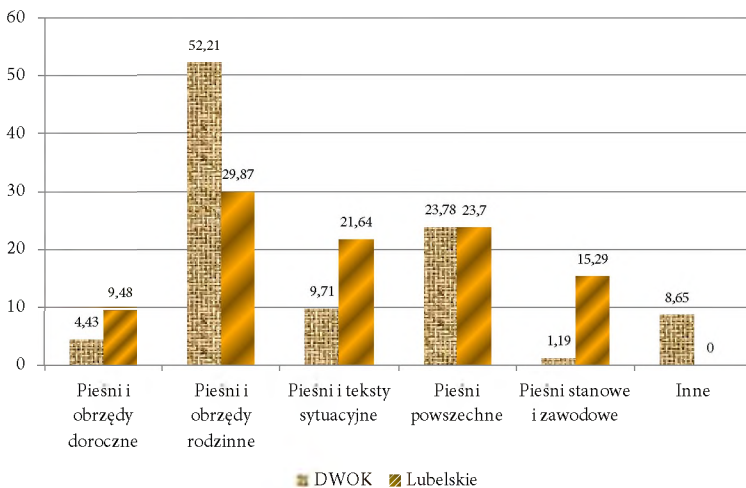
Mapa 3. Wesele zamojskie – siatka miejscowości, z których pochodzą zapisy

Mapa 4. Wesele chełmskie – siatka miejscowości, z których pochodzą zapisy

Scenariusze wesel w *Lubelskiem* 2011 zrekonstruowała Mariola Tymochowicz na podstawie badań własnych oraz materiałów z Muzeum Lubelskiego, Muzeum Wsi Lubelskiej, Pracowni „Archiwum Etnolingwistyczne” UMCS i archiwum Zakładu Kultury Polskiej Instytutu Kulturoznawstwa UMCS. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że ta rekonstrukcja przebiegała inaczej niż u Kolberga, który w sposób szczegółowy prezentował scenariusze wesel z danej miejscowości lub jej okolic i wplatał w to pieśni śpiewane na danym etapie obrzędu. Mariola Tymochowicz zaprezentowała wesela z szerszej perspektywy, zestawiając dane z różnych miejscowości należących do omawianych przez nią subregionów.

Łącznie w *Lubelskiem* 2011 zamieszczono scenariusze wesel ze 137 miejscowości, pieśni weselne zaś ze 166. Każdy z opisów charakteryzujący dany subregion zaopatrzone został w mapy, zawierające trzy typy informacji: miejscowości, z których pochodzą pieśni weselne, miejscowości, z których pochodzą scenariusze wesel, oraz miejscowości, z których pochodzą scenariusze i pieśni weselne. W trzy lata po wydaniu tomu i sprawdzeniu użyteczności oddzielenia pieśni od scenariusza można by się zastanowić nad funkcjonalnością takiego podziału materiału. Pewne jest, że tak bogatego zestawu pieśni weselnych jak w *Lubelskiem* nie prezentuje jak do tej pory żaden z wcześniej opracowanych tomów „Nowego Kolberga”.

Wykres 1. Występowanie pieśni w DWOK-u i *Lubelskiem* (w %)

Podsumowując: repertuar pieśniowy w tomie *Lubelskie* 2011 ma inne niż u Kolberga proporcje ilościowe i jakościowe. W naszym *Lubelskiem* pieśni i obrzędy doroczne (na przykład kołędy i pieśni kołędnicze) są dwukrotnie częściej reprezentowane niż w odpowiadających dwóch tomach Oskara Kolberga (w *Lubelskiem* z roku 1883–1884 i w *Chełmskiem* z roku 1890–1891), natomiast pieśni i obrzędy rodzinne (pieśni weselne i pogrzebowe) obejmują w *Lubelskiem* 2011 tylko około 30% zbioru, podczas gdy u Kolberga stanowiły ponad połowę (52,21%) wszystkich pieśni. Znacznie w nowym

Lubelskiem zwiększyła się pozycja pieśni i tekstów sytuacyjnych, bo doszły na przykład pieśni „za Obrazem”. Ogólnie – na podstawie danych dotyczących Lubelskiego można powiedzieć, że Kolberg notował przede wszystkim pieśni związane z obrzędowością rodzinną, zwłaszcza z weselem, i pieśni powszechne, głównie miłosne. W niewielkim tylko zakresie dokumentował folklor religijny, który z *Lubelskiem 2011* znalazł swoją bogatą reprezentację. Obficie są w *Lubelskiem 2011* reprezentowane pieśni stanowe.

Jak widać na wykresie, porównywalny udział procentowy w DWOK-u i *Lubelskim 2011* mają tylko teksty pieśni powszechnych (głównie ballad oraz pieśni zalotnych i miłosnych).

What does the volume *Lublin* released in the “New Kolberg” series contain?

SUMMARY

The text discusses the contents of the volume *Lubelskie*, which appeared in 2011 in the publishing series by Art Institute, Polish Academy of Science, “Polish Song and Folk Music. Sources and Materials,” also called “New Kolberg.” The volume consists of six parts (I. Annual songs and rites, II. Songs and family rites, III. Situational songs and lyrics, IV. Common songs, V. Class and professional songs, VI. Instrumental music. Instruments-performers-repertoire) and presents 5180 songs and melodies, belonging to the traditional repertoire of the region of Lublin. Based on the example of just two species – the songs of courtship and love, and wedding songs, the authors show how the content of the new volume *Lubelskie* is related to Kolberg’s *The Peoples*.

Out of the 470 songs of courtship and love published in the discussed volume only about 160 are confirmed in Kolberg’s different volumes. “New” Lublin erotica are based on quite a rich parallel-symbolic code, but there are also songs of “lower flight” without sophisticated symbolism, operating within simple vocabulary. As far as in other volumes Kolberg presented in detail scenarios of different weddings from numerous locations, in the new *Lublin*, three types of weddings of three sub regions are reconstructed based on data from a variety of villages in the areas of Lublin, Zamość and Chełm.